

Lund 2019-04-18

Socialdepartementet

Enheten för familj och sociala tjänster

103 33 Stockholm

Remissyttrande över "Promemoria om behov av hjälp med andning och sondmatning (S2019/00767/FST)"

Förbundet FÖR delaktighet och jämlikhet överlämnar nedan sitt yttrande över rubricerad remiss.

Förbundet FÖR delaktighet och jämlikhet är en intressepolitisk organisation. Medlemmar är medborgare med funktionsnedsättning. Andra som vill ställa sig bakom vår jämlikhetskamp är välkomna att som solidaritetsmedlemmar ansluta sig till förbundet.

Vi verkar utifrån den konkreta, upplevda, inpå huden egna kända verkligheten i solidaritet med andra som liksom vi delar erfarenhet av ojämlikhet, diskriminering och förtryck.

Vi arbetar för ett samhälle där alla ska kunna leva och röra sig fritt utan begränsningar, ha makt över den egna tillvaron och rätt till goda levnadsvillkor. Det vill säga: Tillgänglighet - Delaktighet - Jämlikhet - Makt över våra liv.

Våra synpunkter

Vi är i huvudsak positiva till förslagen i promemorian att hjälp med andning och sondmatning ska utgöra grundläggande behov som kan ge rätt till personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Angående förslaget i promemorian att sondmatning ska utgöra grundläggande behov

Som skäl för förslaget anförs i promemorian att det av tydlighetsskäl bör framgå direkt av lagtexten att sondmatning är ett grundläggande behov och ett sådant förslag lämnas därför.

Förslaget är dock endast ett förtydligande av rättsfallet HFD 2018 ref. 21 (se avsnitt 2.2.2) i vilket det framgår att sondmatning ska likställas med intag av en måltid, som är ett grundläggande behov. HFD finner att hela näringstillförseln, från påkoppling av sondslang till urkoppling av denna, ska anses ingå i begreppet måltid.

Det innebär, vilket framhålls i promemorian, därför inte någon ändring i fråga om vilka hjälpåtgärder som kan ge rätt till personlig assistans i samband med sondmatning.

I promemorian föreslås således att sondmatning ska likställas med intag av måltid, i enlighet med Högsta förvaltningsdomstolen (HFD 2018 ref. 21).

Detta betyder, vilket också framhålls är innebörden av förslaget i promemorian, att det enligt HFD är en annan fråga i vilken utsträckning hjälp med ett grundläggande behov berättigar till insatsen personlig assistans enligt LSS. Detta beror enligt HFD på om hjälpen, i sin helhet eller delvis, är av tillräckligt kvalificerat slag, det vill säga om den är av tillräckligt privat karaktär. Insatsen personlig assistans är nämligen enligt gällande rättspraxis och annan normering förbehållen situationer av krävande eller på annat sätt komplicerad natur, i regel av mycket personligt slag (RÅ 2009 ref. 57 och prop. 1992/93:159 s. 64 och 174 f.).

Det behöver således inte vara så, vilket är innebörden av förslaget i promemorian, att all hjälp med ett grundläggande behov är av denna integritetskänsliga karaktär. Bedömningen av om hjälpen – helt, delvis eller inte alls – är av sådan natur att den bör beaktas får enligt HFD avgöras efter en individuell bedömning av förhållandena i det enskilda fallet.

Förbundet FÖR delaktighet och jämlikhet motsätter sig en sådan restriktiv tolkning av behovet av hjälp med sondmatning, att endast de delar som bedöms vara av tillräckligt kvalificerat slag, det vill säga om det är av tillräckligt privat karaktär, ska beaktas vid bedömningen av vad som ger rätt till assistansersättning.

Avsikten med lagförslaget, som det framställs i promemorian, är att det med sondmatning som ett grundläggande behov avses själva näringstillförseln, från påkoppling av sondslang till urkoppling. Det måste därför tydliggöras och särskilt anges att intag av mat/näring genom sond till sin helhet ska bedömas som privat och integritetskänslig, varför hela det tid det tar att tillgodose detta hjälpbehov ska berättiga till assistansersättning.

Ett sådant förtydligande är nödvändig att göra om lagändringen ska leda till en reell förbättring av situationen för de personer som för sin överlevnad är beroende av sondmatning. I det fall endast på- och avkoppling av sondmatning skulle räknas som tillräckligt privat och integritetskänsligt för att berättiga till assistansersättning – vilket är vad som i praktiken blir följden av förslaget i promemorian – kommer en mycket liten del av de personer som har behov av denna hjälp nå upp till ett hjälpbehov som överstiger de 20 timmar per vecka avseende de grundläggande behoven som krävs för att få assistansersättning.

Ett sådant förtydligande krävs också för att svara upp mot Riksdagens tillkännagivande om att frågan om sondmatning och andning behöver hanteras skyndsamt för att ”säkerställa att de personer som är de mest utsatta ska få rätt till assistansersättning”.

Angående förslaget i promemorian att andning ska utgöra grundläggande behov

Den del av lagförslaget som handlar om att införa andning som ett separat grundläggande behov innebär en reell förbättring för de personer med detta assistansbehov. Detta gäller dock under förutsättning att alla delar i detta hjälpbehov räknas som grundläggande behov. I annat fall kommer denna lagändring inte att leda till att ”säkerställa att de personer som är de mest utsatta ska få rätt till assistansersättning”.

Avslutningsvis vill vi framhålla den oro vi känner inför det faktum att Försäkringskassans bedömningar tillsammans med en allt restriktivare rättspraxis tillåtit pågå ända sedan 2008 utan politiska ingripande. Utvecklingen har lett till att 3 – 4 000 personer förlorat sin rätt till assistansersättning och att det idag endast är cirka 10 – 15 % av nyansökningarna av assistansersättning som beviljas av Försäkringskassan.

Ett visst uppvaknande har skett bland annat genom att tvåårsomprövningarna inte längre görs och genom att det nu aktuella förslaget om behov av hjälp med andning och sondmatning läggs fram för Riksdagens ställningstagande.

Förbundet för delaktighet och jämlikhet är som nämnts i huvudsak positiva till regeringens förslag om att behov av hjälp med andning och sondmatning utgör grundläggande behov. Dock anser vi att dessa lagändringar endast innebär förändringar i marginalen. Alla de personer med omfattande funktionsnedsättningar och stora assistansbehov som fått tidigare beviljad assistansersättning indragen står fortfarande utan hjälp och hänvisas till fortsatt utanförskap. Dessa konsekvenser drabbar också de många personer som får sin ansökan av assistansersättning avslagen.

Följden av att när den enskildes behov av hjälp med de grundläggande behoven splittras upp i små beståndsdelar, där endast vissa delar räknas som tillräckligt privata och integritetskänsliga för att berättiga till assistansersättning, är att personer med omfattande funktionsnedsättningar och stora assistansbehov för att kunna tillgodose de grundläggande behoven, trots det med nuvarande rättspraxis inte har rätt till assistansersättning.

Det behövs därför ett klarläggande om att hela den tid det tar att tillgodose ett grundläggande behov ska beaktas vid bedömningen av rätten till assistansersättning.

Ett sådant klarläggande gäller samtliga grundläggande behov och brådskar.

Lund dag som ovan

Förbundet FÖR delaktighet och jämlikhet

Lars Hagström, ordförande

Kontaktuppgifter:

Förbundet FÖR delaktighet och jämlikhet
c/o Lars Hagström
Sunnanväg 2p
222 26 Lund